

İSTANBUL KÜTÜPHANESİ 2010

Prof. Dr. Yaşar TONTA

Hacettepe Üniv. Bilgi ve Belge Yönetimi Böl.

(İstanbul'un 2010 yılında Avrupa Kültür Kenti seçilmesi dolayısıyla 2010 yılına kadar İstanbul'da kurulması planlanan İstanbul Kütüphanesi konulu toplantıda yapılan konuşma – 27 Nisan 2007. Konuşma toplantıyı düzenleyenler tarafından deşifre edilmiştir. -YT)

Yaklaşık bir ay önce duydum bu İstanbul Kütüphanesi kurma girişimini. Sanıyorum ki Sayın Bakanın Kütüphane Haftasında ilk kez açıkladığı bir haberd.

İşin açıkçası 2010 yılı hedef gösterilince biraz temkinli bir iyimserlikle yaklaşmak gerektiğini düşündüm aradan geçen bir ay içerisinde. Çünkü bu tür şeyleri değerlendirirken hep belki de birazcık tersine mühendislik yöntemiyle işe yaklaşılması gerektiğini düşünüyorum. Yani bir projeye başladığınızda (gerçi İstanbul Kütüphanesi için bütçe sorunu yokmuş gibi algılıyorum ben) ilk belirlenen bütçeyi muhtemelen üçle çarpmanız lazım. Gene aynı şekilde, böyle bir projeye başladığınızda zaman olarak belirlediğiniz rakamı dörtle çarpmanız lazım.

Burada arkadaşlarımızın hazırladığı sunuda Londra'daki British Library'nin St. Pancras binasının resmini gördüm ben. Herhalde bu kütüphanenin kaç yılda tamamlandığını biliyordur arkadaşlar! Kötümser bir hava yaratmak açısından söylemiyorum. Sadece 2,5 yıl gibi bir sürede ve hele içinde neredeyse her şeyin bulunacağı bir kütüphane tanımı ortaya çıkıyor burada. Ben gidilmesi gereken yolun bu olduğunu düşünüyorum.

İşin açıkçası böyle bir kütüphanenin daha baştan bir misyonunun olmasında yarar var. Katılımcılar bu misyonun ne olabileceği konusunda değerli görüşlerini söylediler. Ama burada sanıyorum “her şeyden olsun”dan öte “birkaç tane olsun ama iyi olsun” türü bir yaklaşım sergilemekte yarar var. Bazılarımız geleneksel kütüphane kısmını çık fazla öne çıkarmaya çalışıyor olabilir, bazılarımız dijital kütüphane kısmını. Kuşkusuz İstanbul Kütüphanesi'nin sosyal bir mekân olarak çevreye bir hizmet vermesi kaçınılmaz. Çünkü herhalde bu tür sanal projelere başlangıçta bir miktar para bulabilirsiniz ama birkaç sene sonra sanal olduğu için o kaynak da “sanal” hale gelebilir daha sonra. O bakımdan gerçekten bu tür bir simgesel yapıya ihtiyaç olduğunu düşünüyorum.

İstanbul Kütüphanesi'nin sunacağı hizmetler açısından bakıldığında halk kütüphanesi şu bu'dan öteye, madem ki adı da “İstanbul Kütüphanesi” olacak, ister istemez vurgu olarak “İstanbul” öne çıkıyor. Böyle olunca da elbette bunun içerisinde geleneksel kaynaklar da bulunacak dijital kaynaklar da; zor olan taraf sanıyorum ki bizim kendi kültürel mirasımızın bir şekilde dünyaya bu kütüphane aracılığıyla taşınması. Bir önceki konuşmacı çeşitli koleksiyonlar açısından kütüphanelerimizin dışarıdaki kütüphaneler kadar zengin olmadığını söyledi; doğrudur, Fakat unutmayın ki 2010 yılına kadar bu dijitalleştirme projeleri her yerde artacak, örneğin bugün Devlet Arşivlerindeki milyonlarca doküman en azından Internet aracılığıyla erişilebilir hale gelecek. Bunun dışında başka projeler de var (örneğin İstanbul Büyükşehir Belediyesinin bu yönde çalışmaları var). Dolayısıyla kurulacak olan İstanbul Kütüphanesi her şeyi sıfırdan yaratmak zorunda değil. En azından dijital olanı elde etmek o kadar zor olmayacağı için, üzerinde odaklaşılması gereken kültürel miras ile ilgili olan eserlerimiz. Bu eserlerin İstanbul Kütüphanesi aracılığıyla bütün dünyaya açılması önem kazanacak diye düşünüyorum. İstanbul ile ilgili ya da değil, araştırmayla ilgili ya da değil, bu kısmı öne çıkarmak gerektiğini düşünüyorum.

Bu bağlamda (gerçi müzeleri bir başka toplantıda konuşuruz denildi) aslına bakılırsa, eğer olaya kültürel miras açısından bakacak olursak, kültürel miras yönünden zengin müzeleri de İstanbul Kütüphanesi kapsamında düşünmek lazım. British Library nasıl müzelerle ilgili birçok kültürel miras ürününe sahipse İstanbul Kütüphanesi de aynı şekilde kültürel miras ürünü müze materyalini içerebilir. Ben İstanbul Kütüphanesi demince İstanbul'un adına yaraşır, özellikle kültürel mirası da sahiplenene, ama bunun yanında modern bilgi hizmetlerini de içinde barındıran bir yapı düşünüyorum.

Bunun modern bilgi hizmetleri kısmı, işin açıkçası, insanları oraya toplamayı gerektirmiyor. Bir sanatsal mekân, bir simgesel yapı olarak elbette orada konserler, şunlar bunlar düzenlenecek. Ama bilgi hizmetlerinin verilmesi açısından insanların oraya gitmesi gerekmiyor artık. Yani kütüphaneler içindekini dışına çıkarıyor, yani kaynak ve hizmetlerini ağ ortamına taşıyorlar, böylece tüm dünyadaki insanlar buna erişebiliyorlar. Tıpkı Google olayında olduğu gibi. Sanırım İstanbul Kütüphanesi'nin modern bilgi hizmetlerine yönelik kısmı da bu şekilde olmalı. İnsanlar oraya gene gitmeli kuşkusuz. Ama kalkıp da geleneksel bir koleksiyondaki bilmem hangi kitabın hangi cildini görmek için değil. Eğer kullanıcı spesifik olarak bir belge üzerinde araştırma yapmıyorsa oturduğu yerden, cep telefonundan bu eserlere erişebilmeli. İstanbul Kütüphanesi böyle bir yapıyı da içermeli diye düşünüyorum.